Ч. 134 (12.500). Львів, пятниця 20. червня 1930. Pocztowa opłata zapłacona ryczałtem. Рік LI.

ДІЛО

ВИХОДИТЬ ЩОДНЯ РАНО

РЕДАКЦІЯ І АДМІНІСТРАЦІЯ: Львів, Ринок ч. 10, II. пов.
Конто почт. щадн. 143.322.
Адреса для телеграм: „Діло“, Львів.
Головний Редактор приймає від 11—12 год. передполуднем.
Рукописів не звертається.

ПЕРЕДПЛАТА В КРАЮ:
Місячно 5·00 зол.
Чвертьрічно 15·00 „
Піврічно 27·50 „
Річно 55·00 „
ЗА ГРАНИЦЕЮ: В Америці 1 долар, Франції, Голяндії, Бельгії 20 фр. фр., Італії 7·50 зол., Німеччині 7·50 зол., Швайцарії 5 шв. фр., Чехословаччині 30 ч. к., Румунії 150 лей, Болгарії 7·50 зол., Австрії 7·50 зол.— Зміна адреси 1 зол.

Телеф. Редакції: 29-41.
„ Друкарні: 29-26.
В СПРАВІ ОГОЛОШЕНЬ ЗВЕРТАТИСЯ ДО АДМІНІСТРАЦІЇ.
ЦІНА ОДНОГО ПРИМІРНИКА 25 сот.

Атмосфера зростаючих пристрастей.

Львів, 19. червня 1930.

В ночі з вівтірка на середу (з 17. на 18. червня) маршал сенату д-р Шиманський отримав розпорядок президента Річипосполитої, яким надзвичайну сесію сенату відрочено на 30 днів. Отже з сенатом повторилась така сама історія як місяць тому зі соймом. Уряд, видно, не бажає собі надзвичайних сесій та ще й до того таких, скликання яких спричинила опозиція. Добре, але що буде з відроченою надзвичайною сесією сойму, яка малаб зібратися уже коло 22. червня (22. неділя)? — Ось питання, яке буде через кілька днів знов предметом усяких політичних здогадів, рахунків і пророцтв, з яких, як звичайно, ні одно не сповниться. Бо при нинішніх польських обставинах і при нинішній системі варшавської урядової політики все діється в таємниці, все зводиться до несподіванок у обходженні конституції або до фантастичної нераз по своїй довільности інтерпретації обовязуючих конституційних постанов.

Теперішнє відрочення надзвичайної сесії сенату є черговим колісцем у довгому ланцюзі тих подій, якими віданачені етапи з дня на день завзятішої боротьби між урядом і законодатними установами, або іншими словами: між санацією та її запереченням у Польщі, тобто польською опозицією. Хоч як богато елементів політичного трагізму крие в собі ця боротьба на підкладі нинішньої польської дійсности, то всеж посторонній обсерватор, що тільки формально реєструє події, не вдаючись у їх зміст, може не прикладати до них більшої ваги та вважати цілу теперішню польську політичну саламаху несеріозною грою, що межує зі забавою у піжмурки. Чому? Тому, що в Польщі від травня 1926 р. богато політичних подій повторяється. Відрочування надзвичайних сесій вже не новина. І хоч ці відрочування діються несподівано, то вони як засіб боротьби не роблять уже враження. Так само річ мається з крізами потравневих урядів. Вони падуть на підставі ухвал недовіря для них у соймі, але зараз-же такі приходять знов до керми в такому самому виді, як перед т. зв. крізою. Видно в тій ділянці вичерпана фантазія відповідних чинників. А вартоб і в це внести дещо більше ріжнородности.

Але є ділянка, в якій політичні засоби санаційної боротьби не повторяються, бо й не можуть повторятися. Це господарська ділянка. Тут труднощі з дня на день нові, вони поглиблюються та охоплюють щораз то інші ділянки життя. Ними так ніби й ніхто не журиться. Але вони всеж стримують найзапальчивіших і найтемпераментніших польських санаційних політиків від надто ризикових політичних, особливож від переворотових експериментів.

Уся польська опозиція нині морально сильно змобілізована, але вона всеж фактично безсильна звести успішну боротьбу за владу, бо вся сила, тобто весь державний апарат, у руках санації. Але й санація, хоч має в руках весь державний апарат і армію, то таки за слаба, щоби при нинішних внутрішних польських обставинах піти на такий експеримент як конституційний переворот. Її слабість, як сказано, в економічному положенні держави і в тих прикрих відгомонах і реагуваннях закордонних господарських та фінансових чинників, що мусілиб появитись на випадок перевороту. Ось у чому треба дошукуватись причини тієї польської політичної піжмурки, що відіграється так блідо і так неоригінально на наших очах.

Нераз доводиться читати або й чути з ріжних сторін, що нинішні польські санатори є ризикантами. Але це неправда! Вони заризикували раз, у травні 1926 р. і більше не ризикують, а навіть, як показує практика, ризикувати не думають. Невже бояться? Можливо. Бо безсила фізично опозиція в деяких моментах виявляє більше патосу боротьби та боевої кольоритности (особливо ендеки) ніж санація, що розпоряджає державним апаратом.

Але ніякий політичний етап ніколи не петрифікується. І хоч який нудний та бідний змістом, а при тім підтримуваний штучно при житті, є теперішній етап польської політики, то всеж і в ньому відбувається далекосягла еволюція. Маємо на думці передовсім еволюцію політичних пристрастей. Вони ростуть і змагаються з кожним днем по обох сторонах. А відомо, що всяке напруження, всяке напиняття чи то фізичне чи моральне має все свої межі, яких переступити не можна, щоби не допустити до катастрофи. У Польщі ми є свідками якогось сліпого безупинного і необмеженого в перспективі найближчих днів і місяців росту політичного напружування в моральному відношенні. Це напруження переходить уже подекули у фізичний біль. Нема сумніву, що цей дивний процес мобілізації пристрастей як не скорше то пізніше мусить найти своє закінчення, тобто розвязку положення. Але не виключене, що ця розвязка, це розпряження морального напруження буде дуже і дуже болючим. При такій розвязці може й нам перепасти немало лиха, якщо не будемо до неї відповідно приготовані.

А покищо стоїмо на передодні нового етапу взаїмного дразнення у польській політиці, а саме перед речинцем надзвичайної сесії сойму, а далі перед речинцем конгресу т. зв. Центроліву (шість польських опозиційних партій) в Кракові (29. червня).

Галицькі повені і реґуляція рік.

VI. Справа реґуляції галицьких рік і меліорацій у польській державі.

Я представив справу реґуляції галицьких рік і справу меліорацій за австрійських часів, лише в найголовніших рисах та й це забрало доволі багато місця. Розділ про ті праці в польській державі буде куди коротший. Буде це фактично історія ліквідації реґуляційних і меліораційних робіт початих австрійським правительством і краєвим видїлом, історія зношення галицьких краєвих і австрійських державних законів про реґуляцію галицьких рік і меліорації та вкінці історія тих краєвих самоуправних установ, які займалися проєктуванням і виконуванням реґуляційних і меліораційних робіт.

У 1919 р. ухвалив польський сойм закон про обвалування лівого берега Висли. 50 проц. видатків мала покривати держава, а решту краєва і повітова самоуправа. Дефінітивні кошти обвалування після преліминаря з 1926 р. мали виносити 20. міліонів. Польський сойм ухвалив також закон з дня 9. липня 1919 р. про будову водних шляхів. Цей закон постановляє, що заходом держави може бути переведена реґуляція і каналізація пригожих до плавби рік, будова каналів і реґуляція тих сплавних рік, які становлять спільну водну сітку з каналами. Це все мається виконувати на кошт державного скарбу, а щодо коштів реґуляції сплавних рік, то самоуправні установи мають поносити частину тих коштів. Цей сам закон уповажнює міністра публичних робіт негайно приступити до реґуляції Висли і признає міністрові на цілі реґуляції Висли на рік 1919 кредит до висоти 50 міліонів марок.

Польський водний закон з дня 19. вересня 1922 р. удержує в силі краєві закони з дня 18. вересня 1901 р., з 9. травня 1907 р. і з 3. червня 1908 р. Отже польський водний закон приймає відносно галицьких рік приблизно таку програму їх реґуляції, яка була за австрійських часів.

Однак розпорядком Президента Річипосполитої з дня 17. вересня 1927 р., отже вже по травневім перевороті змінено постанови водного закону відносно реґуляції рік Дунайця, Вислоки, Сяну і Прута. Зновже розпорядком Президента Річипосполитої з дня 9. листопада 1927 р. про реґуляцію і удержування сплавних рік знесено краєві закони про реґуляцію каналових рік, як також краєві закони про реґуляцію рік Соли, Лімниці і Буга.

Вкінці розпорядком Президента з дня 24. лютого 1928 р. введено 61 змін у водний закон, з яких одною з важніших є виелімінування воєвідських соймиків отже самоуправи і горожанських чинників, від участи в реґуляційних працях.

Таким чином польська влада понехала австрійську програму реґуляції східньо-галицьких рік, а тим самим погребала сподівання українського населення, що реґуляція рік охоронить його перед наслідками повіней.

Замітне також, що в тім самім часі реґуляції західно-галицьких рік, себто Висли і її допливів не лише не припинено, а навпаки переводиться їх у більших розмірах як за часів Австрії.

Відносно публичних меліорацій, то закон з 26. жовтня 1921 р. про підтримку публичних меліораційних підприємств містить слідуючі важні постанови:

З державного меліораційного фонду може правительство признавати грошові підмоги роботам воєвідств, повітів, громад і водних спілок, що мають на меті охорону ґрунтів від виливів рік або піднесення продукції шляхом осушення чи наводнення.

Закон означує висоту підмог, а саме в таких розмірах: 1) до 70 проц. на забудову гірських потоків і залісення, коли воєвідська самоуправа покриє решту коштів; 2) на реґуляцію та обвалування рік і потоків: а) 40 проц., коли воєвідська самоуправа покриє 30 проц. коштів; б) 50 проц. коли воєвідська самоуправа крім власного 30 проц. уділу покриє шляхом зачету частину коштів, що припадають на інтересованих; 3) при осушенні та наводненні ґрунтів 30 проц. на меліораційні, а 40 проц. на реґуляційні цілі, коли воєвідська самоуправа причиниться підмогою в такій самій висоті; 4) на будову збірників води на цілі реґуляції та охорони від виливів, у висоті означеній під 2).

Меліораційні роботи, які переводиться на основі галицьких краєвих законів мається виконувати при такій участи держави, краю і заінтересованих, як постановляють краєві закони.

З постанов польського меліораційного закону виходить ясно упослідження Східньої Галичини в ділянці меліорацій. Вправді в Галичині

має обовязувати польський меліораційний закон з 1921 р., але на ділі тут не лише, що не переводиться нових публичних меліорацій, але навіть не докінчується меліораційних робіт, розпочатих за австрійських часів. Розпорядок Президента з 9. листопада 1927 р. вичислює сплавні ріки в Польщі. В тому розпорядку в порівнинні з краєвими законами зредуковано в Східній Галичині скількість сплавних рік і довжину сплавних просторів.

Інжинір Керніс стверджує, що по заключенні мирового договору в Ризі польське правительство, не оглядаючись на інфляцію, могло піти слідами німецької держави і вести плянову регуляцію рік і будову водних шляхів. На жаль, правительство в тому часі нічого не зробило. Подаємо як куріоз, що на меліораційні роботи в Галичині призначено квоту, що не могла покрити коштів заряду (удержання одного інжиніра і 2 доглядачів).

Від 1925 р. призначується вже в державному бюджеті поважні квоти на водні і меліораційні роботи напр. у 1929-30 р. — 41.172.700 зол., але всі ті гроші ідуть на регуляційні і меліораційні роботи в корінній Польщі. Українське населення своїми податками оплачує регуляцію Висли й інших рік, а само мусить переживати катастрофальні виливи рік власне ізза неурегульовання їх. Також будується у Польщі коштом соток міліонів золотих канали (лише кошти каналу Шлеськ—Краків і регуляція та каналізація Висли має коштувати 580 міліонів золотих). Українське населення платить податки на будову каналів у корінній Польщі і виснажується під господарським оглядом, а виливи рік нищать його движиме і недвижиме майно.

Водні і меліораційні роботи перед світовою війною находилися в заряді краєвого виділу, а під опікою сойму зовсім гарно розвивалися. Наступ польської держави на галицьку краєву самоуправу, відбивається шкідливо і на регуляційних та меліораційних роботах. Галицьку краєву самоуправу, яка вже перед війною істнувала пів століття піддається ріжним експериментам.

Рада міністрів розпорядком з дня 7. березня 1919 р. установляє ґенерального делеґата уряду з прибічною радою, зложеною з 15 членів. Делеґат на основі того розпорядку мав зединити в своїх руках аґенди поодиноких самоуправних і державних властей і мав перевести ліквідацію краєвого уряду відбудови, краєвої централі відбудови і тим подібних установ.

Тому, що така сполука аґенд самоуправних і державних властей вимагала зміни краєвого статуту, ухвалює законодатний сойм законом з 30. січня 1920 р. знесення галицького краєвого сойму і краєвого виділу. Цей закон переносить права й обовязки галицького сойму на польську державу, а ціле краєве майно передає польській державі на власність. Аж до часу введення воєвідської самоуправи передається управу краєвого майна і фундацій та адміністраційно-виконавчі управнення галицького сойму тимчасовому самоуправному виділові. Самоуправний виділ складається з 6 членів, вибраних польським соймом. На покриття видатків самоуправного виділу малося побирати і надалі, але до **державного скарбу** краєві додатки до податків і краєві оплати. Преліммінар бюджету предкладає самоуправний виділ польському соймові до затвердження. Вкінці цей закон передбачує передавання іншим властям аґенд краєвого, зглядно самоуправного виділу при допомозі звичайних адміністраційних розпорядків. В дійсности таке переказування аґенд виділу шляхом розпорядків було протизаконне, бо компетенції краєвого, згл. самоуправного виділу опиралися на законах і могли бути змінені лише законодатним шляхом.

Посол В. Целевич.

ЗА ОКЕАНОМ.

Еміґрація українців до Арґентини.

В останніх днях республика Арґентина (в Південній Америці) отворила два свої нові консуляти на західно-українських землях. Один у Львові, а другий у Берестї Литовському на Поліссі. Спонукою до цього була збільшена еміґрація із зах.-українських земель до Арґентини. З Галичини, Волині і Полісся щораз більше українців виїзжає до Арґентини. Їдуть хлопці й дівчата і шукають роботи в столиці Буенос Айрес та в інших містах. Перед цею еміґрацією повинна українська преса в старому краю остерегти наших людей, бо там еміґранти живуть у нужді і розпуці. Дівчата заробляють місячно по 4 доляри, а хлопці,як найдуть роботу, то 8 до 10 долярів. Це вистане на нуждение життя. А горяче пілсоння їх там добиває і знеохочує до всього. Все те збільшує в них тугу за рідним краєм, але звичайно вже не мають ані за що ані по що вертатись до рідного краю і так прибиті коротають свій вік.

(„Америка“).

Зїзд Української Стрілецької Громади.

В дні 1. червня ц. р. відбувся у Філядельфії річний зїзд Української Стрілецької Громади, в якому взяли участь делеґати гуртків Громади не тільки зі Злучених Держав, але також з Канади. Зїзд був попереджений стрілецьким вечором, що відбувся в суботу 31. травня заходом Жіночого Товариства при У. С. Г. Цей вечір відбувся для членів Громади і запрошених гостей. Товстмайстром вечора був В. Тимошенко, б. ректор Української Господарської Академії в Подєбрадах, а тепер професор економії в університеті у Мишиґен. На вечорі виступали м. ін. відомі співаки п-і О. Копачук і п-а А. Мельник, а також славний бандурист Василь Ємець. Одночасно зі зїздом У. С. Громади відбулися також збори Жіночого Товариства при цій Громаді, на яких обговорено програму праці на найближчий рік та вибрано нову управу Т-ва.

Отворення українського шпиталю в Мондер, Алта.

В четвер, 29. травня, в день Вознесення Господнього, відбулось офіціяльне отворення українського шпиталю в Мондер, Альберта, в Зах. Канаді. Будову шпиталю скінчено торік в осени і вже від 29. грудня 1929 приймали туди хорих, але офіціяльне отворення установи відложено на 5 місяців, на день 29. травня ц. р. У святі взяли участь представники влади провінції Альберти і міста Мондер. Свято зачалося Службою Божою в

МИХ. РУДНИЦЬКИЙ

Правопис і літературна мова.

XI. Три головні явища.

Правопис не може більше приноровлюватись до вимови, як вимова до правопису.

Ремі де Ґурмон.

Крайности у фонетиці і крайности в етимольоґії — ось головні ознаки харківського правопису. У рідних словах часто зайва етимольоґія, в чужих надмірна фонетика. Сто разів заглядаєш до офіціяльних правил, а зачинивши цей підручник, вертаєш до нього в непевности. Бо в питаннях мови не інакше, як у справах віри: чим довше починаєш роздумувати над біблією, тим більше маєш сумнівів. І люди, що ще вчора писали сяк-так, нині питають збентежені: „Якже-ж нарешті підійти до цих неясностей?!“

Ті, що ждуть від правопису розвязки питань живої і літературної мови в їхніх взаєминах, нехай не шукають в одній книжці того, що можна найти хіба в сотнях томів літератури і бодай у кількох чужинних студіях про основи лінґвістики.

Здається, що більшість непорозумінь у нинішнім правописі йде з того, що наші граматики не звертають як слід уваги на напрямок розвитку нашої мови. Наша мова підлягає процесам, які можна ствердити в неодній чужій мові. Перехресні лінії, довкола яких іде змагання у вимові й у передачі звуків знаками, нагадують неодно з явищ у мовах, зовсім від нас далеких. Візьмім хоча би три головні:

1. боротьба „і“ та „и“,
2. боротьба „г“ і „ґ“,
3. боротьба „л“ і „ль“.

Це три основні пункти ріжниць між галичанами і наддніпрянцями у вимові і в правописі рідних і чужих слів.

Є деякі познаки, які дозволяють на висновок, що наша мова реаґує що-раз живіше проти „и“, як голосівки занадто „похмурої“. Є це одна із фраз давнього і донинішнього процесу, що перемінював „о“ і „е“ в „і“. Нахил до форм „повісті“, „очі“, перехід цілої низки прикметників з „-иний“, „-шиний“ і „-жиний“ на „ній“, „шній“ і „жній“, заміна всіх слів з початковим „и“ на „і“, такі форми як „корів“, „голів“, „черід“, „доліт“, — „знімати“, „вітати“, „принципити“, „потрібувати“ — це явища одного і того-же процесу, дарма, що їхні причини можуть у поодиноких випадках належати до іншого „типу“.

Зміна таких форм, як „повісти“, у 1-ім відмінку множини на „повісті“ могла відбутись однаково добре під впливом російської або польської мови; форма 7-ого відмінку однини, що нині бере у нас верх — за прикладом наддніпрянців: — „в обличчі“ (зам. в обличчю), „в орляті“ (зам. в орляти), „в місці“ (зам. у місци), чи витворена під впливом російської мови, чи під якимнебудь іншим, приваблює нас без сумніву своїм ясним „і“, що наближує нас більше до італійської мови, а віддалює від англійської (ще й з американською вимовою), де „і“ вимовляється зближено до „и“.

Скажім собі, що перевага „і“ над „и“ (з чисто естетичних мотивів, незалежно від арґументів історичної чи льоґічної граматики) повинна би нас довести до передачі „і“ в тих чужомовних словах, де досі ми писали „и“, отже: „Тіроль“, „Сіцілія“, „Альжір“, як кажуть нам писати нові правила „Українського правопису“. Та як пояснити, що одночасно в цьому-же „Правописі“ кажуть нам писати „режим“, „чичероне“, „речитатив“ і завертають до таких переможених уже форм, як „кривавий“ зам. „крівавий“ або „кровавий“?! Переплутання „г“ і „ґ“ в чужих словах має у нас досі анальоґічну причину, як в англійській, французькій, а навіть нашій мові поява придихового „h“ серед простолюддя. Дуже часто там, де інтеліґент вимовляє „h“ — простолюдин пропускає його, а де „h“ нема, простолюдин додає його. Значна більшість нашого народу має при чужих словах нахил вимовляти „ґ“ як „г“; — по цій вимові найлегше пізнавали серед російської інтеліґенції корінних „малоросів“. Правда, що давно запозичені чужі слова мають у нас „ґ“ — зате одночасно народня вимова стверджує, що наше простолюддя не втратило фізіольоґічної спроможности вимовляти „ґ“: доказом чого „ґуля“, „ґеґати“, „ґудзик“. Нема сумніву, що звичка вимовляти в чужих словах „г“ замісць „ґ“ має часто ту просту причину, що наддніпрянські земляки звикли читати російськими буквами написані слова так, немов би вони були писані українськими буквами. При цьому грає тут роля тої-же фізіольоґічної реакції, що й у згаданім придиховім „г“ у французького й англійського простолюддя: почувши чуже „ґ“ — той простолюдин передає його „своїм“ — „г“.

Покищо нема ніяких даних передбачувати, що „ґ“ щезне в нас, як у москалів щезло „г“; українці не тратять фізіольоґічної спроможности вимовляти цей звук.

Ріжниці у вимові „л“ і „ль“ є в нас зовсім анальоґічні, як між анґлійцями й американцями. Дуже цікаве явище таке: наддніпрянці, що приносять нам змягчення мови в рідних словах, у чужих словах воліють „Атлантик“, „лоґіка“, „Мілтон“, „атлет“, „Ленін“, „телеграф“...

У таких випадках це імовірно не вплив вимови, а вплив графічних знаків, перейнятих живцем з російської мови.

„Причини змін — каже Мее у своїй „Лінґвістиці“ — пояснюються тим, що є найбільше незясованим у розвитку мов, тому, що вони занадто ріжноманітні, належать до ріжних родів і їх неможливо „зміряти“ або попросту зясувати“.

Льоґіка казала би нам сподіватись, що саме наддніпрянці повинні би нам принести змягчену вимову в таких словах, як „колеґа“, „леґенда“, „лекція“ (зрештою, згідну з оригінальною вимовою), коли наші рідні слова мають нахил до мягчення.

Боротьба „і“ з „и“, „г“ з „ґ“, „л“ з „ль“ найсильніше опановує нашу вимову і в рідних словах і в чужинних. У нинішній стадії нашого правопису що має фонетичний принцип, його реформатори в неодному пункті випереджують дійсний процес і зазначують отвердіння чи змягчення там, де воно ще не стало довершеним фактом. Вони мають право це робити, коли ці їхні зміни є вислідом передуманої системи, що має нам улекшити орієнтацію в ріжних процесах живої мови або коли ця система хоче правописом заважити на живій вимові. Ясне одно: новий правопис нічого нам не влекшує, а старий домагається в неодному пункті зміни. А щодо напрямних, якими мала би піти еволюція нашої мови, — то про них наші фільольоґи нічого не сказали.

*

У вчорашнім фейлетоні треба справити такі друк. помилки: у II-ій шпальті, 16. рядок з гори: „І нині між“ (не „вже“); 8. рядок з долини: „Відпаду“ ...

українській католицькій церкві св. Петра і Павла, а відтак усі зібрані пішли в процесією до нового шпиталю, який посвячено. По посвяченні були промови по українськи й англійськи. Між іншими привитав нову установу від міста посадник Мондеру Вайт. Шпиталь є під зарядом Сестер Василіянок. Будова шпиталю коштувала 40.000 дол., з чого вже половину зложено добровільними жертвами. Це мурований двоповерховий будинок з високими офіцинами на пивниці. Меблі дало для шпиталю католицьке товариство з Чипмен, Альберта. Одну кімнату умеблював своїм коштом о. Микола Пелех із Сифтон, Манітоба. На другому поверсі дві кімнати умеблювали ОО. Василіяни з Мондер, а одну учителька Марія Паламарук, теж з Мондер. Шпиталь має всі потрібні новітні лікарські операційні та інші удлаження. Як зверха, так і в середині шпиталь робить дуже гарне враження своїм виглядом, укладом і порядком.

Софії Парфанович, ні інші гарні допи... характеру не є в силі затерти зволичі... редакції. *Не в тім річ, чи даний журнал ... тичний, ліберальний або комуністичний, ... тім, щоби кожна публікація виступила ... чесно під своїм партійним прапором.*

Якщо, у випадку „Нової Хати“, даний часопис виступає як безпартійний, партійність в редагуванні є недопустима.

Як довго маємо лише один журнал, призначений для жінок інтелігенції, цей журнал мусить бути представником загалу жінок, а не сміє бути вісловником партійно-політичних поглядів одної або й кількох одиниць, що випадково найшлись у редакційній колегії.

Нам потрібно жіночого часопису, що *в першій мірі ставить собі за ціль моральне виховання молодих і навіть дорослих жінок в національному і релігійному дусі. Але в жадному випадку не треба нам часопису, що поширює клясову ненависть і національний індиферентизм.*

Накінець питаю тих споміж членів редакційної колегії „Н. Х.“, що є приклонниками комуністичного ладу — чи справді застановились і вірять вони в те, що спасення наше в марксівській розвязці суспільної проблеми? Чи нам, народови що зазнав вікової перерви у своїм природнім розвитку і ще далеко не осягнув повного розквіту своєї національної індивідуальности, чи нам пора прямувати до політичної системи, що принципіяльно касує усяку індивідуальність? Вож ядро комуністичної ідеольогії лежить в обезцінені індивідуальности одиниці в користь великого колективу машини, де кожна людина не має і не сміє мати значіння понад значіння колісця в соціяльнім механізмі.

Чи справді для людства, *а передовсім для нас*, які, примітивно кажучи: „не нажились ще“ як нація — комунізм є цею ідеальною формою суспільного співжиття, що всилі витворити умовини, потрібні до можливо найвищого розвитку наших національних (додатніх) прикмет?

Твержу рішучо, що ні. Політична система, що полягає на душенні індивідуальности вбиває усякий розвій, бо розвій все виходить, і протягом віків виходив від великих одиниць. Не тут місце входити у таємний звязок одиниці з психольогією загалу, ані у взаїмне ділання одних на других, так, що велика одиниця є ніби виквіт загалу так само, як опісля загал знова зискує на діяльности великої одиниці. Бажати затирати усі суспільні ріжниці рівнаєтся запаралізуванню усякого розвитку. Зрештою, динаміка життя безустанно та щораз наново витворює ріжниці, часто більше катастрофальні від суспільних.

Солідаризуюсь вповні з поглядами, висловленими у статтях п. Мілени Рудницької. Лише чогось соромно (також і мені), що доперва вона знайшла відвагу прилюдно піднести аномалію в нашім громадськім житті, житті жінок з української інтелігенції Галичини. Друковане слово — як коли — є або перелетною птицею, або нераз великою силою. Тому, як пише п. Рудницька про наш одинокий часопис для інтелігенток, — „не може бути байдужим, що в нім пишеться“.

Вкінці бажаю зазначити, що повища стаття не диктована ворожим відношенням ані до журналу „Нова Хата“, ані до когось з її редакційних членів, тим більше, що вони мені вповні незнайомі. Навпаки, сподіюсь, що виступ п. Мілени Рудницької потягне за собою основну санацію і редакційної колегії журналу, якому бажаю, для добра нашої нації, якнайкращого дальшого порозвитку.

Іванна Федорович-Малицька.

В безконечній черзі...

УВО ПЕРЕД СУДОМ.

Комісар Івахів зізнає далі.

Експерт від справ УВО продовжував свої зізнання і дня 18. ц. м. Центром УВО є Берлін, де міститься Головна Команда цеї організації, якій підлягає Крайова Команда УВО. УВО старалось поширити свою діяльність і на Волині, але частина членів з Волині перейшла до комуністів і справа не вдалася.

УВО розпадається на 3 секції: організаційну, пропагандистичну і бойову. Давніше УВО мала ще секцію „вивядовчу“, але деякі елементи не погоджувались з тим, щоби УВО змінялась у „шайку шпіонів“, тому ту секцію зліквідовано, а тепер ведеться тільки інформаційна робота, щоби пізнати стан польської армії та облекшити повстання українського населення проти Польщі.

На випадок вибуху повстання, УВО сталаб завязком армії. УВО старається найти грунт у „Соколах“, „Лугах“ і „Пласті“, щоби в цих організаціях виховати кадри для себе. Бойова секція вишколює членів, влаштовує курси, виконує саботажові й терористичні акти, палить фільварки і т. д.

Саботажова акція 1923 р. не була повстанням, але „частинним виступом УВО“.

Секція пропаганди видає нелегально „Сурму“, а „Новий Час“ веде пропаганду легально. Окрім „Нового Часу“ на услугах „УВО“ стоїть „Червона Калина“.

Маніфестація 1. листопада 1928 р., получена зі стріляниною у Львові, була засобом зфанатизувати молодь, збудити зацікавлення серед молоді для справ УВО і Коновалець збив з цеї маніфестації добрий капітал для УВО та зміцнив її авторитет. УВО починає ширитись і на Закарпатській Україні, як це доказує останній замах в Ужгороді. Але акція УВО проти більшовиків обмежується до паперових протестів, так що головний розмах УВО звернений проти Польщі. УВО має пляни викликати повстання проти Польщі, якщо тільки буде війна, або внутрішнє ослаблення Польщі. Терор і саботаж є тільки підготовчою роботою для будучого повстання і засобом зреволюцізувати дух населення, ширення военного запалу та способом ослабити авторитет польської влади. Терор і саботаж це тільки чинна пропаганда будучого повстання. УВО хоче виплекати в народі віру, що державу можна створити тільки власними силами і що шляхом до держави є збройна боротьба, ширення „розумної ненависти до Польщі“ та скріплювання національного почуття і єдности. Провід УВО більше вдоволений зі своїх членів жінок ніж з чоловіків, бо досі жадна жінка не зрадила тайн цеї організації, а деякі чоловіки, опинившись у вязниці, зрадили тайни УВО. Головним джерелом фондів УВО є складки і збірки українського населення на Боєвий Фонд, другим джерелом є напади на банки і пошти, з яких деякі були невдалі, але деякі напади вдалися, як от влом до каси повітового виділу в Долині, де УВО перевело вдачну експропріяцію грошей. Із чужих держав, Німеччина і Литва піддержує фінансово акцію УВО.

В цій хвилі предсідник трибуналу перериває фантастичні ревеляції ком. Івахова й оголошує, що дальша розправа мусить провадитись тайно, тому журналісти і публика мусять вийти зі салі. Обор. д-р Шухевич ставить внесок, щоби кількох журналістів залишити, як мужів довіря оборони та вичисляє імена українських редакторів, присутних на салі, але трибунал противиться цьому внескові і журналісти покидають салю розправ.

Довкола одного журналу.

Критичні замітки про редагування „Нової Хати“.

V.

Політична наївність наших пань є просто неймовірна в тім напрямі і незрозумілим є, що ніхто в нас досі не реагував на комунофільські нахили „Н. Х.“. — Бодай у священичих домах декого повинна була ударити цілковита відсутність якоїнебудь згадки про нашу релігію або релігійне виховання дітей.

Чужинець, знаючи українську мову, але необізнайомлений з нашим релігійним життям, не міг би дізнатись, яка в нас віра, хоч би й прочитав усі річники „Нової Хати“.

У січневих числах кожного року, коли випадають у нас Різдвяні Свята, ніколи нема натяку на Різдво Христове. В січневім числі 1926 р. був поміщений гарний поетичний нарис О. Вертиловської, в якім ніби говориться про „Святий Вечір“ — але в загально-поетичнім, а не релігійнім значінні. У тім самім числі на кінцевій сторінці находяться вказівки, як прибрати стіл на Святий Вечір та як приладити прикраси на ялинку. В січневім числі 1927 р. не згадується цілком про Різдвяні Свята, крім дрібної замітки про різдвяну ялинку та Різдво в малих нарисах Аверченка і Ярослави Лагодинської. У першім числі 1928 р. вправді також нема ні одного слова від редакції про Свято Різдва, зате поміщено прегарну святочну „Леґенду“ д-ра Остапа Грицая. Все ж таки, на мою думку, навіть найкраща легенда про святого Ґраля не заступає замітки — навіть коротенької — про християнське Різдво. У січневім числі 1929 р. в літературній части журналу взагалі нема натяку на Різдвяні свята, лише згадується про Новий Рік. У відділі ручних робіт є кілька згадок (з одною ілюстрацією) про прикраси ялинки. У січневім числі 1930 є дуже гарна поезія Уляни Кравченко „Туга за світлом“, в якій, побіч згадок про культи стародавніх народів, вправді згадується і про „Різдвяну ніч“ та про „Свят-Вечір“ — зрештою поміщено нарис у формі листа, де падають слова „Веселих Свят“ та „Щасливого Нового Року“ — але зміст листа не має нічого спільного зі святами.

З нагоди Великодних Свят не стрічаємо ніде святочного привіту: „Христос Воскрес“, так прекрасного, глибокого у своїм всестороннім значінні. У числах, що випадають на Великодні Свята поміщено кілька разів статті про писанки, один раз поміщено знимку гагілки. У квітневім числі 1928 вимково поміщено прегарний нарис О. Вер. під наголовком „Свята йдуть“ — але й цей нарис лише загально-поетичний. Тільки кухонні переписи вкінці журналу занотують (часом) під назвою „дешева бабка“, — що по домах печуть на свята.

Крім цього хіба кілька взорів ручних робіт до прикраси церкви і церковних риз вказує на те, що українці мають якусь релігію та церковний обряд, але якого він роду, це попередньо необізнайомлений, з річників „Н. Х.“ не довідається.

Можливо, що ВП. П. редакторки „Нової Хати“ й релігію уважають за „романтичний пережиток“ і тому промовчують її. Дивно лише, що у священичих родинах на це не звертали уваги. А оскільки і звертали увагу, то це тим менше зрозуміло, чому наше священство нічим не реагувало на те, що одинокий часопис інтелігентних українок є антирелігійний у тім значінні, що „хто не є з нами, є проти нас“.

VI.

Поминаю факт, що часопис, який має ... завдання ширення домашньої культури, не повинен був занедбувати питання музичної культури в родині. Оскільки собі добре пригадую, поміщено напротязі літ лише одну одиноку статтю на цю тему („Музика в родині“ ч. 3. — 1928 р.) Стаття дуже добре написана, та на жаль — переклад з російського. „Вісти з музичного світу“ в роді справоздань з якогось-там виступу артистів не належать до *домашньої культури музики*, — а все ж у нас, у самім місті Львові, є чимало музиків-фахівців, що радо булиб занялися сталою ділянкою про музику.

Відділ ручних робіт все був на висоті найвибагливіших вимог. Але якаж дивна дезорієнтація мусить панувати в редакційній колегії, що, називаючи свій журнал „журналом для плекання домашньої культури“, дає прекрасні статті про стару порцеляну, кераміку, текстильні вироби, отже з точки фінансової, доволі дорогі та навіть „люксусові“ прикраси власної хати, — а містить одночасно статті з провокаційно соціялістично-комуністичною закраскою, отже з світоглядом, що взагалі нехтує родинне життя і тим самим — хатню обстановку та домашню культуру.

Ані розумні цікаві статті про гігієну п. д-р

В 30-ліття Січової Організації.

Імпозантне свято лугових товариств.

В суботу, 14. червня, в 30-ліття оснування першої „Січи“ в Галичині, відбулася святочна академія в салі Лисенка у Львові. З програми академії городське староство счеркнуло вступне слово п. Волод. Федорчака і реферат д-ра Кирила Трильовського, так, що з цілої програми лишилися тільки точки руханкові, деклямації і точки хорові.

В неділю, 15. червня відбулося лугове свято, на яке вже від год. 8. рано почали сходитися поодинокі Луги. І так прибули з львівського повіту: Луг — Бірки Домініканські (Луговиків 12, Луговичок 12), Вислобоки 15+10+2 невправляючих, Глуховичі 20+13+8, Гуменець 13+13+2, Запитів 8+0+2, Лісневичі 26+18, Милошовичі 10+10+1, Острів 13+0, Підберізці 40+25+20 малих Луговиків, Попеляни 11+0+3, Поршна 45+21, Ременів 32+13+3, Селиська 18+10+3, Скнилів 21+16 і 20 малих Луговичок, Яричів Новий 6+0, Львів-Луг І. 150+0 і 26 малих Луговиків, Луг ІІ. 0+60+16 малих Луговичок, Луг ІІІ. 0+0+18, Сороки 0+1. З повіту Бібрка: Городиславичі 17+0, Звенигород 34+30+3, Миколаїв к/Гаїв 22+15+6, Підсоснів 29+15, Лопушна 20+10, Девятники 1 делегат. З повіту Жовква: Мокротин 27+9, Деревня 11+0. З повіту Перемишляни: Печенія 30+8. З повіту Го-

...віту Сокаль: Я... ...невідсько Ниж... ...Сколе 0+1+2. ...23, Вілька Вер... ...делегатів. З по... ...дел., Миловиння 2 дел. ...Церківна 1 дел. Разом на святі ...Луговиків, Луговичок і малих Лу... ...та Луговичок 1268.

До вправ ставало Луговиків 695, Луговичок 336, малих Луговиків і Луговичок 82. При масових вправах Луговиків і Луговичок стануло до вправ 1031. Це було найбільше лугове свято на площі Сокола-Батька по війні. Вправляючих було більше, як на недавньому святі „Рідної Школи".

Нагороди дістали: Луг І. Львів і Луг II Львів. Першу нагороду дістали Поршна і Підберізці, другу нагороду Ременів і Підсосків, третю нагороду Звенигород і Миколаїв к. Гаїв, четверту нагороду Селиська і Синевідсько Нижне. Похвальні грамоти мають дістати: Карачинів, Яструбичі, Глуховичі, Лісневичі, Милошовичі.

На святі виведено всі точки, які були у програмі. Свято скінчилося в год. 8. веч.

По святі відбулася спільна вечера в Народній Гостинниці при участи 99 осіб. На вечері промовляли: д-р Кирило Трильовський, посол Іван Ліщинський, п. Мох зі Звенигорода, д-р Ничка, п. Федорчак, п. Гевак і д-р Дашкевич.

Сойм скликаний на 23. ц. м.

Соймова канцелярія розіслала послам денний порядок засідання сойму, яке марш. Дашинський скликае на 23. червня в 12. год. вполудне. Нема сумніву, що сесію сойму уряд відложить.

Надія на мясо — спричинила катастрофу.

(АТЕ). „Комуніст" повідомляє, що в крамниці в Дніпропетровську приключилася катастрофа, якої жертвою впало 42 ранених. Поширилася чутка, що продаватимуть мясні продукти, яких недостачу відчувають від кількох тижнів. Натовп був такий страшний, що домівка крамниці завалилася, 42 людей впало у пивницю та поранилися. Вісьмох ранених у безнадійному стані відвезли у шпиталь.

Після обікражі банку.

Слідство в справі вломі до банку в Лодзі стануло на мертвій точці. Арештованого возного Гофмана увільнили. В Лодзі арештували кільканацятьох підозрілих людей, одначе при конфронтації їх ніхто не пізнав. Варшавська поліція веде слідство в техн. складах, хто купував 4 бутлі кисня й ацетеліну, якого вломники вживали при вломі.

Заприсяження нового президента м. Львова.

На засіданні міської ради дня 18. червня львівський воевода відчитав телеграму канцелярії президента держави, що затверджує вибір інж. Бжозовського на президента м. Львова. Опісля заприсяжено президію. В імени воевідства від през. Бжозовського присягу відібрав рад. Райс, а потім през. Бжозовський по черзі відбирав присягу від віцепрезидентів. Підчас присяги, коли през. Бжозовський говорив слова, що строго берегтиме приписів закону, пос. Діямант викликнув: Славно! Опісля през. Бжозовський виголосив експозе, в якім згадав, що треба конче опрацювати новий проект устрою громади м. Львова та вказав на тяжке господарське положення міста. Маетковий стан громади виносить 209 міл. золотих разом із підміськими громадами, приділеними недавньо до Львова. Обтяження виносить 36 міл. зол., отже чинний стан 183 міл. зол. Бюджет громади останніх років сильно зріс. У 1927/8 р. виносив 10.526.000, а цього бюджетового року 27 міл. Прикметою останніх бюджетів є, що вони незрівноважені. Останнього року недобір виносив 1,940.000 зол. з причини нестягнення податків. Сума залягаючих досі податків: 4 міл. зол. Треба реконструувати ухвалений вже бюджет. Здійснення програми діяльности нової управи міста залежне від фондів, яких нема. Комісарські уряди старалися дістати закорд. позичку, та при теперішнім господарськім стані держави одержати довгоречинцеву позичку є ілюзією. Госп. життя Львова зупинилося. Крім заг. кризи в державі вплинула на це війна, наслідком якої Львів дуже потерпів. През. Бжозовський радить оснувати „Малопольський Комунальний Банк", якого метою було би фінансово піддержувати відбудову Галичини. (Рад. Ширек: Можеб Варшава звернула те, що забрано!). Оплати за воду треба знизити, треба перевести санацію в м. електричних заведеннях, умовиною чого є достава дешевої електричної струї. Треба розбудувати трамваеву й електричну мережу. В осени ц. р. будуть обнижені ціни газу. Вкінці през. Бжозовський вказав на конечність реорганізації адміністрації. Цілий плян през. Бжозовський робить залежним від помочі уряду.

Членів комісії матки, яких предложив рад. Максимович, вибрали 45 гол. проти 40. З українців увіходять до неї: сен. Децикевич і Темницький.

Справи, що були на денному порядку, відложили до найближчого засідання.

Висліди тягнення жеребу на премії для Передплатників „Діла".

ПРОТОКОЛ СКРУТАЦІЙНОЇ КОМІСІЇ

списаний нотарем Раставецьким у Львові, дня 17. червня 1930 р.

Переді мною Романом Раставецьким, заступником нотара Івана Раставецького у Львові, стае особисто мені знакомий ВПР. о. Дамян Лопатинський, член Дирекції Видавничої Спілки „Діло", Кооперативи з відповідальністю уділами у Львові, Ринок ч. 10 і жадае нотарійного списання протоколу з відбуваючогося нинішнього дня в годині шестій (6) вечором у льокалі редакції часопису „Діло" льосування премій для сталих передплатників „Діла", що по кінець червня 1930 р. не були нічого винні за передплату часопису „Діло".

Наслідком цього жадання удався підписаний заступник нотара до льокалю часопису „Діло" у Львові, Ринок ч. 10 і там в годині шестій (6) вечором застав присутних д-ра Івана Брика, члена Надзірної Ради, Василя Мудрого, головного редактора, д-ра Михайла Рудницького, д-ра Івана Німчука, членів редакції часопису „Діло", а надто Йосифа Ласовського і о. Василя Лончину, передплатників „Діла".

Управа Спілки „Діло" запрошує на предсідника нинішнього льосування о. Василя Лончину, котрий покликує на скрутатора п. Йосифа Ласовського і запрошує п. Богдана Яцкова, ученика першої кляси гімназійної до витягання з урни льосів.

О. Василь Лончина обіймае провід нинішнього льосування, всипує до урни приготовані вже наперід льоси понумеровані порядковими числами від 1 до 1748, відповідаючі такомуж числови сталих передплатників часопису „Діло", імена яких рівночасно поміщені на 1748 картках понумерованих числами від 1 до 1748.

Відтак предсідник і скрутатор вимішали в урні всипані льоси, почім Богдан Яцків витягае по одній льосі з урни, а скрутатор п. Йосиф Ласовський витягнений льос розвивае, оголошуе зібраним вильосуване число, яке предсідник і всі присутні провірюють. — Таким чином вильосовано нагороди:

1-а нагорода: бібліотека вартости 100 ам. дол. **впала на число 878, яке мав передплатник: Читальня „Просвіти" Горожанна Мала, п. Миколаїв н/Дн.**

2-а нагорода: бібліотека вартости 25 ам. дол. **впала на ч. 198, яке мав передплатник: Осип Залевський, Зосіна Воля 92, Станиславів.**

3-а нагорода: бібліотека вартости 25 ам. дол. **впала на ч. 901, передплатникові: о. Василь Вірчак, Розділ.**

4-а нагорода: бібліотека вартости 10 ам. дол. **впала на ч. 430, передплатникові: Роман Петрицький, Копичинці.**

5-а нагорода: така сама, впала на ч. 1496, передплатникові: Зофія Тимкевич, Мости Великі.

6-а нагорода, така сама, впала на ч. 1748, передплатникові: інж. Анатоль Картошевський, Коло, 3-го Мая.

7-а нагорода, така сама, впала на ч. 945, передплатникові: Михайло Бобиляк, Сороки Щирецькі, поч. Щирець.

8-а нагорода, така сама, впала на ч. 1160, передплатникові: Остап Серкес, Лази.

9-а нагорода, така сама, впала на ч. 916, передплатникові: Теодор Романишин, Стрий, Коперника 22.

10-а нагорода, така сама, впала на ч. 1564, передплатникові Лукомський, Данціґ (Постфах).

11-а нагорода, така сама, впала на ч. 981, передплатникові: Іван Рибарук, Рудники, поч. Пісочна.

12-а нагорода, така сама, впала на ч. 1232, передплатникові: д-р Туна-Надрага, Львів.

13-а нагорода, така сама, впала на ч. 1299, передплатникові: Маруся Паньківна, св. Тереси 2 Б, Львів.

14-а нагорода: книжки вартости 5 ам. дол впала на ч. 84, передплатникові: Чапранський Михайло, суддя, в Журавні.

15-а нагорода, така сама, впала на ч. 445, передплатникові: Монастир ОО. Василіян, Михайлівка, почта Мельниця.

16-а нагорода, така сама, впала на ч. 499, передплатникові: Михайло Кідрич, Переволочна, почта Соколівка коло Ожидова.

17-а нагорода, така сама, впала на ч. 1478, передплатникові: о. Ілія Ткачук, Дорогошів, п. Куликів.

18-а нагорода, така сама, впала на ч. 80, передплатникові: Михайло Маевський, Бедриківці, п. Дуплиська.

19-а нагорода, така сама, впала на ч. 1316, передплатникові: о. Ярослав Чемеринський, Львів, Кохановського 26.

20-а нагорода, така сама, впала на ч. 201, передплатникові: Ярослава Лятишевська, Станиславів, Липова 92.

21-а нагорода, така сама, впала на ч. 1493, передплатникові: о. Іван Синишин, Вулька Котминська, п. Магерів.

22-а нагорода, така сама, впала на ч. 1458, передплатникові: І. Кірчов, мировий суддя, Мацейовіце, воев. Любельське.

23-а нагорода, така сама, впала на ч. 1546, передплатникові: Адольф Слиж, Белз.

Так списаний протокол відчитано присутним у цілости, що вони признали і затвердили як згідне з ходом льосування. По чім цей протокол підписали при мені предсідник, скрутатор і двох членів Редакції.

о. Василь Лончина, вр. — Йосиф Ласовський вр. — Василь Мудрий, вр. — Д-р Іван Німчук, вр. — Roman Rastawiecki wlr., substytut notarjusza Jana Rastawieckiego we Lwowie, mianowany dekretem Sądu okręgowego cywilnego we Lwowie z dnia 2. grudnia 1929 Lcz. Prez. 10381/29/13. N.M. — L. S.

W dowód czego mój urzędowy podpis.

We Lwowie, dnia ośmnastego czerwca tysiąc dziewięćset trzydziestego roku.

ROMAN RASTAWIECKI.

Чсл. уряд основує Український Наук. Інститут.

(АТЕ). У звязку з ліквідацією української господарської академії в Подебрадах чехословацький уряд постановив утворити на місце академії Український Науковий Інститут. Постанова чехословацького уряду повстала під впливом відомостей про створення Українського Наукового Інституту в Варшаві, на організації якого має взоруватися Український Інститут у Чехословаччині.

Кутєпов — помирився з більшовиками?

Париське кореспонденційне пресове бюро оголошує вістку свого берлінського кореспондента, що ген. Кутєпова більшовики не схопили, лише він дня 20. січня виїхав у Берлін, де помирився з СРСР. Після повороту відіграв комедію, нібито його схопили, а в дійсности добровільно виїхав у Нормандію, відкіля морем дістався у Москву, де тепер живе під чужим назвищем і займае поважне становище в червоній армії.

В ювилейному році.

Академія Інституту ім. св. Йосафата в честь Митрополита.

Незвичайно вдатне свято-концерт уладили вчора в салі польського Музичного Інституту питомці т. зв. малого семинара (Інституту ім. св. Йосафата) з нагоди 30-літнього ювилею на митрополичому престолі ексц. митр. А. Шептицького, що явився на святі в окруженні обох епископів: о. д-ра Бучка й о. Н. Будки. Простору салю виповнила вщерть дуже добірна публика, що захоплювалась виведенням програми від першої до останньої її точки.

А була ця програма уложена дуже вміло і, не зважаючи на її ріжноманітність та богацтво, концерт тревав усього півтора години і скінчився так, що публика мала ще час зайти до дому перед год. 10. Добрий приклад до наслідування всім аранжерам наших концертів!

Започаткував академію мішаний хор молоденьких питомців Інституту коротким привітом у грецькій мові, після чого виголосив святочне слово Преосв. еп. д-р Бучко, по якім хор відспівав грімке „Многая літа". А потім ішли точки програми, одна краще виведена від другої.

Хор питомців відспівав м. ін. „Нині отпущаеши" Веделя, кантану „Страшний суд" Демуцького, народні пісні (Ой на горі василечки, Дударик), а закінчив концерт гимном Стеценка „Вкраїно-Мати". А як вивязався зі свого завдання, про це говорить найкраще особа диріґента хору, Дмитра Котка, що за короткий час доказав справді чуда. Ледви чи хто з учасників чув коли кращий діточий хор, що імпонував би не тільки надзвичайною дисципліною, але й умінням співати й видобувати з творів те, що уміє так майстерно вивчити Дм. Котко. Не диво, що авдиторія була порушена до живого й нагороджувала всі виступи хору гураґаном оплесків.

Таксамо великий успіх мала оригінальна й доволі численна орхестра питомців, що виступила з югославянськими нац. інструментами як зіграний і добре вишколений гурт під проводом Вол. Масюка. Орхестра написувалася головно югославянськими творами, з яких „Хорватське коло" зробило найкраще враження і своєю композицією і прегарним виведенням.

Окремо слід згадати про вдатний виступ бандуриста невідомого нам з імени, що відіграв на бандурі кілька пісень і про спеціяльно написану на це свято деклямацію, яку виголосив з великою відвагою найменший з питомців. Академію закінчив хор бравурним відспіванням многоліттствія. І. Н.

НОВИНКИ

— **Робітня футер Юліяна Глушевського перенесена на вул. Коперника 16.** 2296 2-?

— **„Сокільський День".** Як довідуємось, українське сокільство Львова приготовляє на день 29. червня ц. р. великий руханковий виступ, який відбудеться на площі Сокола-Батька. В програму увійдуть: нові вправи вільноруч жінок і мущин, масові вежі, вправи на приладах, спортові змагання, біг з перешкодами і ін. Українське громадянство буде мати змогу ще перед виїздом на літні ферії оглянути виступ наших руховиків і руховичок, пізнати їх працю і порівняти з руханковими виступами, які цього року у Львові мали вже місце.

— **До відома Еп. Консисторії в Перемишлі.** Дня 13. червня стався в селі Берестянах, пов. Самбір, дуже болючий факт. Берестяни є філією парохії Ракова. Парохом є русофіл о. Гладиш, який завзято пропагує кацапство і не криється з ненавистю до українців. Тому о. Гладишові не залежить на наших людях, селянах. Того дня зажадав о. Гладиш від А. Кусия за шлюб 60 зол. Господар давав 15 зол. Торг цей відбувався в церкві. Коли не дійшло до згоди, о. Г. мусів утікати пішки до Ракової. Одначе сини А. Кусия перебігли пароха по дорозі та сильно його побили. А молодята пішли до латинського пароха, який, хоч бачив, що сталося з о. Гладишом, дав їм шлюб за 2 зол.

— **Попис елевів** Муз. Інституту ім. Лисенка з нижчих і середніх років пічнеться в пятницю 20. ц. м. в 6. год.; попис середніх років (дня 23. в понеділок) в 6½ год. веч.

— **Академія в память Петлюри у Ченстохові.** Заходом Комітету для влаштування національних свят української громади в Ченстохові відбулася тут 1. червня святочна академія, присвячена памяти пок. Симеона Петлюри. Академію відкрив голова Комітету п. Шрамченко, після чого п. Паладійчук сказав гарну промову. Після промови виголосив п. Гошеватюк деклямацію „Розрита могила", а діти Галя Врублівська, Мудра Клепачівська і Петро Врублівський продеклямували вірші про Петлюру, якими до сліз зворушили слухачів. На заклик п. Костя Клепачівського приявні задеклярували 347 зол. на бібліотеку ім. С. Петлюри в Парижі. Взагалі свято пройшло дуже гарно і піднесло серед громадян національного духа. Жаль лише, що Комітетові не вдалося вистарати дозволу на відправу панахиди в українській мові, через що панахиди в цьому році не було, бо наша громада не поголилася, зовсім слушно, на панахиду не-українську. — **Свій.**

— **Відчити про більшовизм.** Баварська народня партія влаштувала на днях цикль викладів про більшовизм у Мінхені. Першим читав лекцію генеральний директор державної баварської бібліотеки, д-р Райсміллер, обговорюючи совітське питання з німецького погляду. З російського погляду освітлював більшовизм ґенерал Сахаров, з українського б. український консуль у Мінхені, п. Оренчук.

— **Балакучий Львів.** Остання статистика скількости телефонічних розмов у ріжних містах на території польської держави, стверджує, що Львів стоїть на третьому місці.

— **Бібліофіл.** Малярського письменника Карла Рач Роная засудили на місяць вязниці за те, що з книжок у бібліотеці Академії в Будапешті повиривав „цікавіші" листки, потрібні йому до якоїсь праці.

— **Ріжні вістки.** Австрійські соціял-демократи зголосили в парляменті інтерпеляцію, чому канцлер Шобер і міністр скарбу брали участь офіціяльно в святочній панахиді за душу Франца Йосифа I. — В Єрусалимі повісили трьох арабів, засуджених за заворушення в Геброн; араби зачинили всі крамниці. — У Москві помер у 85 р. життя один із учасників париської комуни француз Антоан Ґе, запрошений радянським урядом у 1927 р. на постійне мешкання до Москви, де діставав державну плату. — Польща заплатила за два місяці 60 міл. зол. заграничних довгів. — У китайській провінції Гонав вибухли амуніційні склади; 100 убитих, 300 ранених. — У Персії новий землетрус; 12 сіл зовсім зруйнованих. — Власник ріжних домів на Рівієрі, міліонер Ґуд, має намір вибудувати касино гри в Данціґу за 100 міл. фр.

— **Данці „лавреатами".** Данці є горді. Спеціялісти від ґенеальоґічних дерев ствердили, що герой Америки Ліндберґ походить з Данії, з м. Скавне. Емі Джонсон, смілива молода англійка, що побила рекорд перелету до Австралії і дістала від короля шляхотський титул „леді" — данка. Данка не тому, що Данія була колись англійською провінцією, або тому, що нині т. зв. англійське масло є данського імпорту — а таки дослівно Емі Джонсон є данського походження. Одночасно з цією ревеляцією йде ще третя: уряд СРСР видав нові марки з портретом жінки, що є ідеалом краси. Цією жінкою є данка Анес Петерсен, фільмова артистка. Як відомо Петерсен є нині жінкою теж фільмового російського артиста Мозжухіна. Підставу до гордощів мають не тільки данці, але й російські еміґранти.

— **„Сині закони" в Ню Джерзі.** В стейті Ню Джерзі обновлено закон з 1798 року, який карає за нарушення недільного спокою і спочинку. Грати при помочі радіо або на інструментах, співати, їздити, грати в спортові гри, купувати якінебудь речі забороняють згідно з старим правом. Навіть чоловікові заборонено в неділю цілувати жінку. В Трентон і в Ню Бренזвік поліція в одну неділю старалась прикласти той закон зперед 132 літ та карати всіх винних, яких було більше ніж поліції.

— **Проґібіція і громадяни.** Купувати горівку вільно, тільки заборонено продавати. Так вирішив 26. травня Найвищий Суд Злуч. Держав у Вашинґтоні. Найв. Суд каже, що не міг видати інакшої постанови, тому, що так постановляє закон: Уолстеда і що за 10 літ істнування проґібіції суди того держалися. Найв. Суд думає, що Конґрес нароком вимикнув слово „купувати", аби купуючих закон не переслідував. Але поправді закон тільки прийняв те, що є у 18. статті до конституції. Там теж сказано, що виріб, продаж і перевіз впиваючих напитків заборонено, але про купно не згадується. Значить, Конґрес приймаючи відтак законні постанови Уолстеда тільки приклав їх до постанов конституції, себто до 18-ої проґібіційної статті.

— **Вписи** на перший курс Уч. Жін. Семинарії СС. Василіянок в Станиславові відбудуться в днях від 20—24 червня. Вступний іспит зачнеться 25. червня в 8. год. рано. Вписи до всіх кляс школи вправ і на II., III. та IV. курс семинарії відбудуться в днях від 28. червня до 1. липня. Учениці позамісцеві можуть мати приміщення в Інституті, який є при семинарії. Подання в справі прийняття вносити до Дирекції семинарії. — **А. Крохмалюк, управитель.**

— **Справлення помилок.** У вчорашньому „Ділі", в статейці „Т-во св. Володимира Вел. у Празі", пропущено у 13. рядку з гори після слова „віроісповідання": **як тільки вони змагають** (до здійснення зазначеної мети Товариства).

Складайте жертви на оселю українських робітників пера в Ямнім!

Зі спортового життя.

Україна-Погонь (Стрий).

Змагання цих дружин за мистецтво А-кляси відбудеться в четвер дня 19. ц. м. в год. 5. попол. на грищі Чорних.

З міждержавних змагань.

На відбутих в неділю у Празі міждержавних змаганнях Еспанія-Чехословаччина було наслідком кольосальної спеки (понад 30 степенів!) тільки 23.000 видців, які заплатили за вступ 220.000 ч. корон. Тому, що еспанці на основі умови мали одержати 20.000 пезетів (100.000 ч. к.), лишилося для чеського спорт. союзу 120.000 ч. к. Одначе львина часть тої суми йде на податки і всякі інші видатки. Грачі чсл. репрезентації одержали після перемоги над еспанцями 2:0 по 1000 ч. к. (премія за перемогу). — У Стокгольмі перемогла в туж неділю репрезентація Швеції репрезентацію Швайцарії 1:0, в Софії репрезентація Болгарії грала з репрезентацією Югославії ремісово 2:2 (1:0). — Перемога польських „аматорів" над австрійцями у Кракові 3:1 не зробила в Австрії найменшого враження. В Австрії і в тих державах, де введено офіціяльно професіоналізм, аматорські дружини є надзвичайно слабі і рівнем гри не дорівнюють навіть професіональним клюбам II. кляси.

Дописи.

ЛЬВІВ—БОГДАНІВКА *(Корисна зміна. — Оснування споживчої крамниці.)* По невдачній імпрезі будови великого двоповерхового „Народнього Дому" на нашій дільниці довгий час панував у нас у громадянській роботі застій. Зразу

громадяни сплачували довги, затягнені на будову, яка не допровадила до ніяких реальних вислідів. Опісля знова, не бачучи вислідів своєї праці, збайдужніли до всякої громадянської роботи. Правда, читальня працювала менш-більш нормально. Повстав також кружок „Рідної Школи" ім. Б. Хмельницького, одначе він задля невідрадних місцевих обставин не міг проявити більшої діяльности і в дійсности істнує більше на папері. Основано теж кредит. кооперативу, одначе діяльність її була мінімальна. Не було можности якнебудь наладнати справу розпочатої будови „Народнього Дому" і ця справа вагогіла тяжким тягарем над усіми починами богдановецьких громадян, мимоволі спиняючи всяку їх більше інтензивну діяльність. І щойно в останніх часах настала корисна зміна в цих невідрадних обставинах. А саме недавно за головства в читальні д-ра Карла Коберського витягнено частину мурів розпочатої будови „Народнього Дому", і то частину, яка була призначена на приміщення споживчої кооперативної крамниці, до висоти партеру. А знова теперішній виділ читальні з головою п. Василем Луцьким попровадив справу дальше, дав на кооперативі дах, виправив стіни, дав двері, вікна, підлогу, запровадив електрику — словом допровадив будову до такого стану, що ніщо не стоїть на перешкоді отворити в цім льокалі (мимоходом кажучи: великім і гарнім) споживчу кооперативну крамницю. Правда, кошти випровадження цеї будови доволі великі, бо виносять ок. 1 000 долярів і виділ читальні має ще кількасот долярів довгу. Одначе збірки йдуть і можна сподіватися, що виділ читальні зможе небавком при помочі громадян цей довг сплатити. Щоби зробити вступні кроки в ціли оснування споживчої кооперативи, запросив виділ читальні на днях громадян Богданівки на кооперативну нараду, яка відбулася дня 1. червня 1930 р. в льокалі читальні. Заінтересування нарадою було значне. Зійшлося около пятьдесять поважних громадянок і громадян. Наради отворив коротким звітом з діяльности виділу читальні у справі будови кооперативи гром. Василь Луцький. На предсідника нарад вибрано д-ра Карла Коберського, який виголосив цікавий реферат про споживчу кооперацію. Над виголошеним рефератом вивязалася оживлена дискусія, в якій забирали голос гром. Ярош Осип, Дорош Яків, Ковалик Василь, Грицків Василь, Шведик Стефан, Скрегота Іван, Іванчук, Яцкевич і богато інших. У висліді нарад ухвалено одноголосно оснувати споживчу кооперативу, визначуючи висоту уділу на пятьдесять золотих, платних у двох місячних ратах. Зараз на зборах деклярувало понад 30 громадян свої уділи за квоту близько дві тисячі золотих і як не на зборах, то до кількох днів майже всі деклярующі вплатили першу рату своїх уділів. Дальші деклярації і вплати уділів від громадян, які не були присутні на нараді, рівнож ідуть до рук спеціяльно в тій ціли вибраного на тих зборах тимчасового комітету, так, що можна надіятися, що в недовгім часі комітет збере з уділів кілька тисяч золотих, потрібних кооперативі на справлення уладження і перший закуп товарів. Заінтересування споживчою кооперативою серед громадян Богданівки дозволяє надіятися, що справа ця піде якнайкраще. Є це тим більше бажане, що крамниця споживчої кооперативи у Львові на Богданівці булаб по крамниці „Народньої Торговлі" у Львові в Ринку другою з черги українською кооперативною споживчою крамницею на території давнього Львова (з прилучених тепер до Львова громад має українські споживчі кооперативні крамниці Левандівка і Знесіння). Коли візьмемо під увагу, що також і кредитова кооператива на Богданівці проявляє в останніх часах більшу діяльність, то є всі дані думати, що ті обі кооперативи, себто кредитова і споживча, причиняться до сконсолідування відносин поміж українським громадянством на Богданівці і праця в усіх інших місцевих українських установах піде скорше та доцільніше вперед.

ГОРОДЕЧЧИНА. (Памяти заслуженого священика-діяча). Дня 23. травня ц. р. помер у Мшані к. Львова, пов. Городок Яг., тамошній парох і бувший довголітній декан о. Лука Січинський, який був 33 роки парохом цеї місцевости. Похорони відбулися дня 26. травня ц. р., одначе згідно з останньою волею помершого відбулися зовсім скромно, хоча громадяни приготовилися до величавої похоронної маніфестації. Щоби все таки пошанувати память свого пароха і провідника, уладили громадяни Мшани й Суховолі під кермою читальні „Просвіти" у Мшані в перший день Зелених Свят (8. червня) торжественну панахиду над могилою помершого, а опісля академію в честь помершого. Академія відбулася на просторім подвірю дому читальні у Мшані при участи дуже численно зібраних громадян. По отворенню сходин заст. голови читальні, Стефаном Михайлишином, виголосив довшу промову посол д-р Степан Біляк, в якій підніс заслуги помершого. Зокрема згадав, що помершиӣ належав до тих нечисленних священиків-народовців, які мали все відвагу боротися з пануючим довкола себе москвофільством та що помершиӣ був чи не першим піонірoм українства в закацапщенім колись наскрізь городецькім повіті. Помершиӣ спільно зі своїм зятем адв. д-ром Степаном Федаком зі Львова перевів парцеляцію двірського обшару Мшани і в той спосіб причинився до того, що Мшана належить нині до заможніших громад у повіті, а крім того має дві великі реальности, що належать до Товариства „Просвіта", які залишилися саме з цеї парцеляції. Позичкова каса у Мшані, яку вів довгі роки помершиӣ, належала до найсильніших у краю та врятувала сотки місцевих та сусідніх селян перед лихвою. Бесідник підніс також діяльність покійного на політичній ділянці та закликав громадян, щоби вони все були вірні кличам помершого, що взивав завсіди до активної любови українського народу та до ревної праці. Після д-ра Біляка промовив ще іменем місцевих громадян п. Ст. Масяк. На тому святочні сходини закінчилися.

РУДКИ. (Як ми врятували наш „Народній Дім"). Дня 3/6 ц. р. відбулися загальні збори кооперативи „Народній Дім" в Рудках. Кооператива має свій поверховий дім в ринку, в якім містяться центральні товариства повітові і склад Повіт. Союзу Кооператив. Дім цей побудовано в р. 1919 а заплачено готівкою лиш будівляну парцелю. На саму будову випозичено коло 28.000 зол. Доходу з дому не було, бо Повіт. Союз кілька літ нічого не платив, датки не вплививали, а проценти росли. В р. 1927 один з найповажніших членів надз. ради піддав гадку, щоби дім продати, а може лишиться невелика квота, за яку можна буде закупити який старий дімок на приміщення повітових товариств. Гадка крайно немила, але в цім випадку оправдана. Присутня на зборах інтеліґенція і селянство одноголосно заявили, що до продажі дому не допустять і зложать потрібну квоту на уділи. Щоби селян масово до тої справи притягнути, виїхало кількох інтеліґентів на села. Само селянство зложило (підписуючи на разі векслі по 10—100 зол.) 13.000 зол. готівкою. Н. Дім буде мати ще до сплати около 15.000 зол. А щоб і ту решту довгу покрити, заявили повітові кооперативи готовість давати по 2 сотики від кожного виробленого 1 кґ. масла на ту ціль так довго, поки повищої квоти не зложать. Обдовження дому мало такий наслідок, що цілих 3 роки не можна було склеїти дирекції. Вибрана управа по кількох днях резиґнувала, щоби зробити місце свіжій, яка знову резиґнувала, бо не бачила виходу з довгів. Аж на зборах дня 3/6 по щасливо переведеній частинній „санації" переняли вже охотно членство дирекції: п. А. Грушкевич, директор Пов. Союзу Кооператив, п. Гр. Лесюк, урядовець Маслосоюзу і п. І. Митник, господар з Новосілок. До надз. ради увійшли: о. С. Кульчицький — голова, пос. Мик. Роґуцький — заст. гол., о. Ст. Онишкевич, о. М. Гринишин і господарі: п. Мик. Погорецький, Гринько Хімяк, Мих. Чайковський та І. Білик. Управа дає повну ґарантію, що кооператива не лиш щасливо покінчить „санацію", але й розвине як слід відділ кредитовий, на пожиток українського населення цілого повіту.

✝ ПОСМЕРТНІ ЗГАДКИ.

Леонтина Ольга з Слупчинських Рачкова учителька, упокоїлася в Бозі дня 14. червня ц. р. у Варшаві по довгих і тяжких терпіннях. Осиротила мужа і донечку. В. Їй П.! 2314

За редакцію відповідає Олександер Костик. Видає Видавнича Спілка „Діло". В друкарні Видавничої Спілки „Діло", Львів, Ринок ч. 10.